

BORONKAY MIKLÓS*

A fedezeti szerződésen alapuló kárszámítás egyes kérdései

Az új Polgári Törvénykönyv 6:141. §-ában szabályozott ún. fedezeti szerződés jogintézménye egyike az új Ptk. kontraktuális felelősséget érintő újdonságainak. Tekintettel arra, hogy a szabályozás közvetlen mintáját a Bécsi Vételi Egyezmény¹ 75. cikke jelenti,² a felmerülő jogértelmezési kérdések vizsgálata során indokolt a Bécsi Vételi Egyezmény szakirodalmára és joggyakorlatára támaszkodni.³ A jelen írás célja, hogy bemutassa a fedezeti szerződésre vonatkozó nemzetközi szabályozási megoldásokat, továbbá elemezze a Ptk-beli jogintézmény alkalmazása során felvetődő főbb kérdéseket.

I. A jogintézmény fogalma és szabályozása

I.1. A fedezeti szerződésre fogalma

A fedezeti szerződés egy speciális kárszámítási módot, pontosabban annak alapját jelenti. A fedezeti szerződés azt a helyzetet jelöli, amikor a jogosult a kötelezett szerződésszegése folytán eláll a szerződéstől, ill. felmondja azt, és a megszűnt szerződéssel azonos célra új szerződést köt (*substitute transaction, Deckungsgeschäft*). Ha a fedezeti szerződés feltételei a jogosultra nézve kedvezőtlenebbek, mint az eredeti szerződés feltételei (elsősorban a kikötött ellenérték), akkor ez a jogosultnál kárként jelentkezik. Ilyen esetben a kár három fő elemből áll: egyrészt az eredeti (megszegett) szerződésben, valamint a fedezeti szerződésben foglalt ellenérték különbözetéből, másrészt a fedezeti szerződés megkötésének költségeiből, harmadrészt pedig a jogosult esetleges további káraiból.

* megbízott oktató, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar

¹ Az Egyesült Nemzeteknek az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseiről szóló, Bécsben, az 1980. évi április hó 11. napján kelt Egyezménye (CISG), kihirdette az 1987. évi 20. törvényerejű rendelet.

² VÉKÁS LAJOS (szerk.): *Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez*. CompLex, Budapest, 2008. 813. p.

³ A Bécsi Vételi Egyezmény kommentárjai részletesen elemzik a fedezeti szerződés szabályait, I. SÁNDOR TAMÁS – VÉKÁS LAJOS: *Nemzetközi Adásvétel*. HVG Orac, Budapest, 2005. 446–450. pp., ill. SZABÓ SÁROLTA: *A Bécsi Vételi Egyezmény, mint nemzetközi lingua franca. Az egységes értelmezés és alkalmazás újabb irányai és eredményei*. Pázmány Press, Budapest, 2014. 172–178. pp.

I.2. A fedezeti szerződés szabályozása a különböző egyezményekben és mintatörvényekben

A fedezeti szerződés szabálya integráns része az adásvételi szerződésre, ill. a szerződések jogára vonatkozó nemzetközi mintatörvényeknek és egyezményeknek.⁴ A jogintézmény már az 1964. évi Hágai Egységes Adásvételi Törvényben (ULIS)⁵ is megjelent. Az egyezmény 85. cikke a következőképpen rendelkezik: „If the buyer has bought goods in replacement or the seller has resold goods in a reasonable manner, he may recover the difference between the contract price and the price paid for the goods bought in replacement or that obtained by the resale.” A fejezetcimből derül ki, hogy e kárszámítási mód előfeltétele, hogy a fél elálljon a szerződéstől („Damages Where the Contract is Avoided”). A 86. cikk pedig arról rendelkezik, hogy a jogosult további kára-ért is jogosult kártérítésre, azonban csak az előreláthatóság keretein belül.⁶

A Bécsi Vételi Egyezmény 75. cikke némileg továbbfejlesztette az ULIS szabályozását, amikor a következőképpen rendelkezik: „A szerződéstől való elállás, illetve annak felmondása esetén, ha ezt követően a vevő ésszerű módon és ésszerű időn belül helyettesítő árut vásárolt, vagy az eladó az árut újra eladta, a kártérítést igénylő fél követelheti a szerződéses ár és a fedezeti ügylet ára közötti különbözet, valamint a 74. cikk szerint járó valamennyi egyéb kára megtérítését.” Újdonság az ULIS-hoz képest, hogy kifejezetten az elállást, ill. felmondást követően lehet a fedezeti szerződést megkötni, és követelmény, hogy a megkötésre ésszerű időn belül kerüljön sor.

UNIDROIT Alapelvek (*Unidroit Principles of International Commercial Contracts*, 2010) 7.4.5 cikke alapvetően a Bécsi Vételi Egyezmény szabályozását absztrahálja – figyelemmel arra, hogy az UNIDROIT Alapelvek nem csak adásvételi szerződéseket szabályoz –, tartalmilag azonban nem változtat a Bécsi Vételi Egyezmény 75. cikkében foglalt szabályon.⁷ Nem hoz érdemi változást a PECL (*Principles of European Contract Law*, 2002) 9:506 (ex 4.505) cikke sem,⁸ amely gyakorlatilag szó szerint megegyezik az UNIDROIT Alapelvek 7.4.5 cikkével.

Végül meg kell említeni a közös referenciakeretet (DCFR – *Draft Common Frame of Reference*)⁹ és a közös európai adásvételi jogi rendeletervezetet (CESL – *Common Euro-*

⁴ CSÖNDES MÓNKA: A kártérítés korlátozása a nemzetközi és az európai jogegységesítő dokumentumokban az előreláthatóság szabálya útján szerződésszegés esetén. *Európai Jog*, 2013/3. 24–25. pp.

⁵ Convention relating to a Uniform Law on the International Sale of Goods (The Hague, July 1, 1964).

⁶ Article 86 „The damages referred to in Articles 84 and 85 may be increased by the amount of any reasonable expenses incurred as a result of the breach or up to the amount of any loss, including loss of profit, which should have been foreseen by the party in breach, at the time of the conclusion of the contract, in the light of the facts and matters which were known or ought to have been known to him, as a possible consequence of the breach of the contract.”

⁷ UNIDROIT Alapelvek 7.4.5 cikk: „Where the aggrieved party has terminated the contract and has made a replacement transaction within a reasonable time and in a reasonable manner it may recover the difference between the contract price and the price of the replacement transaction as well as damages for any further harm.”

⁸ PECL 9:506 (ex 4.505) cikk: „Where the aggrieved party has terminated the contract and has made a substitute transaction within a reasonable time and in a reasonable manner, it may recover the difference between the contract price and the price of the substitute transaction as well as damages for any further loss so far as these are recoverable under this Section.”

⁹ DCFR : „A creditor who has terminated a contractual relationship in whole or in part under Section 5 and has made a substitute transaction within a reasonable time and in a reasonable manner may, in so far as entitled to damages, recover the difference between the value of what would have been payable under the

pean Sales Law),¹⁰ amelyek teljes egészében a modelltörvények szabályozásán alapulnak, és mindössze annyi újdonságot hoznak, hogy a szerződéstől történő részleges elállás esetére is lehetővé teszik a fedezeti szerződésen (a magyar szöveg szerint: „helyettesítő ügyleten”) alapuló kárszámítást.¹¹

Összességében megállapítható, hogy igazán érdemi különbség nem fedezhető fel az egyes nemzetközi instrumentumok között, legfeljebb megfogalmazásban, ill. egy-egy rész kérdés tekintetében térnek el egymástól.

1.3. A fedezeti szerződés a régi Ptk. bírói gyakorlatában

A régi Ptk. nem tartalmazott kifejezett szabályt a fedezeti szerződésre, azonban a bírói gyakorlat enélkül is elismerte a fedezeti szerződés alapján történő kárszámítás lehetőségét. Ennek oka feltehetőleg az, hogy a fedezeti szerződésen alapuló kárszámítás levezethető az általános kártérítési szabályokból is. Fedezeti eladás (bérbeadás stb.) esetén a jogosult kára abból ered, hogy a befolyó vételár (ellenérték) nem éri el az eredeti (megszegett) szerződésben kikötött vételárat, ami ekként elmaradt haszonnak minősül. Fedezeti vétel (megrendelés, beszerzés, bérlet stb.) esetében pedig a kár abból ered, hogy a jogosult a fedezeti szerződés alapján magasabb ellenértéket kénytelen fizetni, mint az eredeti (megszegett) szerződés alapján, ami a vagyonban következett értékcsökkenésnek minősül. A fedezeti szerződéssel egy, folyóiratban közzétett ítélet foglalkozik (BH 2004. 191., amit korábban BDT 2003. 890. sz. alatt is közzétettek), továbbá a Bírósági Határozatok Gyűjteményében¹² is fellelhetők a jogintézményt elismerő és alkalmazó ítéletek.¹³

1.4. A fedezeti szerződés szabályozása az új Ptk-ban

A Ptk. 6:141. §-a kifejezett szabályt tartalmaz a fedezeti szerződésre, amely a következőképpen szól: „A jogosult – elállása vagy felmondása esetén – a szerződéssel elérni kívánt cél megvalósítására alkalmas szerződést köthet, és – a kártérítés szabályai szerint – követelheti a kötelezettől a szerződésben és a fedezeti szerződésben kikötött ellenértékek közötti különbség, továbbá a fedezeti szerződés megkötéséből eredő költségek megtérítését.”

terminated relationship and the value of what is payable under the substitute transaction, as well as damages for any further loss.”, I. BAR, CHRISTIAN VON – CLIVE, ERIC – SCHULTE-NÖLKE, HANS (ed.): *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Outline Edition*. Sellier, Munich, 2009. 251. p.

¹⁰ Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law COM(2011) 635 final (2011. október 11.).

¹¹ CESL 164. cikk: „A creditor who has terminated a contract in whole or in part and has made a substitute transaction within a reasonable time and in a reasonable manner may, in so far as it is entitled to damages, recover the difference between the value of what would have been payable under the terminated contract and the value of what is payable under the substitute transaction, as well as damages for any further loss.”

¹² <http://birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara>.

¹³ A Kúria Pfv.V.20.824/2012/6. sz. ítélete, a Győri Ítéltábla Gf.II.20.424/2008/6. sz. ítélete, a Fővárosi Bíróság 10.G.40.566/2008/61. sz. ítélete, a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 6.G. 20.951/2007/9. sz. ítélete.

Bár kétségtelen tény, hogy a Ptk. fedezeti szerződésre vonatkozó szabálya a Bécsi Vételi Egyezmény vonatkozó rendelkezésén alapul, a két szabályozás között lényeges különbségek fedezhetők fel. Ezeket azért szükséges hangsúlyozni, mert a normaszövegek közötti eltérések miatt nem lehet a Bécsi Vételi Egyezmény gyakorlatát és szakirodalmát a Ptk. értelmezése során mechanikusan átvenni.

A két szabályban közös, hogy a fedezeti szerződés szabályainak alkalmazásához szükséges a jogosult elállása vagy felmondása és egy helyettesítő (fedezeti) ügylet megkötése. Közös vonás továbbá, hogy mindkét norma szerint megtérítendő kár az eredeti szerződésben szereplő ellenérték és a fedezeti szerződésben kikötött ellenérték közti különbség.

Csak látszólagos különbség a két szabály között, miszerint a Bécsi Vételi Egyezmény kifejezetten lehetővé teszi a jogosult számára, hogy valamennyi egyéb kára megtérítését követelje, míg a Ptk. ilyen szabályt nem tartalmaz. A Ptk. által követett teljes kártérítés elvéből levezethető, hogy ha a jogosult a 6:141. § alapján nem jut teljes kártérítéshez, a 6:142-6:143. §§ szerint követelheti további kárai megtérítését. Szintén látszólagos az a különbség, hogy csak a Ptk. említi kifejezetten a fedezeti szerződés megkötéséből eredő költségek megtérítését, hiszen ezek a költségek a Bécsi Vételi Egyezmény alapján „egyéb kárként” szintén megtérítendők (lásd részletesen a III.3. pontban).

Valódi különbséget jelent azonban, hogy a Bécsi Vételi Egyezmény alapján kizárólag az ésszerű módon és ésszerű időn belül kötött fedezeti ügylet esetében alkalmazható az egyezmény 75. cikke, míg a Ptk. ilyen megkötést nem tartalmaz. Ennek gyakorlati következményei is lesznek (lásd részletesen a II.3 pontban). További eltérés, hogy a Bécsi Vételi Egyezmény tartalmazza az ún. „piaci ár szabályt” (76. cikk), a Ptk. azonban nem.¹⁴ Végül lényeges különbség, hogy amíg a Bécsi Vételi Egyezmény csak adásvételi szerződéseket szabályoz, addig az új Ptk. fedezeti szerződésre vonatkozó rendelkezése elvileg valamennyi szerződés, így akár tartós jogviszonyok esetén is alkalmazható (pl. bérleti szerződés megszégése esetén).

Fontos hangsúlyozni, hogy a fedezeti szerződés a kártérítés számítási módja, nem pedig önálló felelősségi alakzat. Ezért a kötelezett mind a Bécsi Vételi Egyezmény,¹⁵ mind a Ptk.¹⁶ alapján kimentheti a szerződésszegését, sikeres kimentés esetén pedig nem terheli kártérítési kötelezettség a fedezeti szerződés szabályai alapján sem.

¹⁴ Megjegyzendő, hogy Vékás szerint továbbra is irányadó a régi Ptk. talaján kialakult bírói gyakorlat, amely alkalmazza a piaci ár szabályt (BH 2004. 191.), VÉKÁS LAJOS: 6:141. §. In: Vékás Lajos – Gárdos Péter (szerk.): Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz. Wolters Kluwer, Budapest, 2014. 2. kötet, 1532. p. A piaci árról, valamint a fedezeti szerződéshez való viszonyáról I. BORONKAY MIKLÓS: *Kártérítés fedezeti szerződés alapján*. Magyar Jog, 2015/5. 279–282. pp.

¹⁵ A Bécsi Vételi Egyezmény 79. cikk (1) bekezdése értelmében „Nem tehető felelőssé a fél valamely kötelezettségének elmulasztásáért, ha bizonyítja, hogy azt olyan akadály okozta, amelyet el nem háríthatott, s ésszerűen az sem volt elvárható tőle, hogy a szerződéskötés idején ezzel az akadállyal számoljon, azt elhárítsa vagy következményeinek elejét vegye.” A 79. cikk (5) bekezdése egyértelművé teszi, hogy a mentesülés a kártérítési igényekre vonatkozik, nem fosztja meg a felet az Egyezmény alapján őt megillető, bármely, nem kártérítés követelésére vonatkozó joga érvényesítésétől.

¹⁶ MOLNÁR AMBRUS: *A szerződésszegés általános szabályai*. In: Wellmann György (szerk.): Polgári Jog. Kötelmi jog. Első és Második Rész. (Az új Ptk. magyarázata V/VI). HVG Orac, Budapest, 2013. 226. p. A Ptk. 6:141. §-a kifejezetten akként fogalmaz, hogy a jogosult „a kártérítés szabályai szerint” követelhet kártérítést fedezeti szerződés alapján, ezért a kimentési szabályok is alkalmazandók. A korábbi Ptk. alap-

II. A fedezeti szerződésen alapuló kártérítés feltételei

Ahhoz, hogy a jogosult a fedezeti szerződés szabályai szerint érvényesíthesse kártérítési igényt, két fő feltételnek kell teljesülnie: a jogosult álljon el az eredeti (megszegett) szerződéstől, ill. mondja fel azt (II.1), valamint kössön fedezeti szerződést (II.2). A Bécsi Vételi Egyezmény alapján további feltétel, hogy a fedezeti szerződés megkötésére ésszerű időben és módon kerüljön sor. Ez az elvárás a Ptk-ból is levezethető, azonban a feltétel elmaradásához a két szabályozás alapján eltérő jogkövetkezmények fűződnek (II.3). Az egyes feltételek tekintetében a bizonyítási teherről a jelen tanulmány IV. pontjában lesz szó.

II.1. A jogosult elállása, ill. felmondása

A fedezeti szerződésen alapuló kártérítés egyik legalapvetőbb feltétele a kötelezett szerződésszegése, méghozzá olyan szerződésszegése, amely miatt a jogosult teljesítéshez fűződő érdeke megszűnik.¹⁷ Mind a Bécsi Vételi Egyezmény, mind a Ptk. elvárja a jogosulttól, hogy a szerződéstől elálljon, ill. azt felmondja, és csak ebben az esetben teszi lehetővé a fedezeti ügylet alapján történő kárszámítást.¹⁸ Az elállás, ill. felmondás következménye azonban eltérően érvényesül a két szabályrendszerben.

II.1.1. Az időbeli sorrend kérdése

A Bécsi Vételi Egyezmény 75. cikke kifejezetten az elállást, ill. felmondást „követően” kötött fedezeti szerződésre vonatkozik. Az egyezmény szövegéből az uralkodó álláspont arra következtet, hogy a 75. cikk csak abban az esetben alkalmazandó, ha a jogosult először elállt a szerződéstől, és csak utána kötötte meg a fedezeti szerződést.¹⁹ A kisebbségi álláspont szerint akkor is lehetőség van a 75. cikk szerinti kárszámításra, ha a kötelezett olyan magatartást tanúsított (pl. teljesítés megtagadása), amely alapján egyértelmű, hogy a szerződést nem fogja teljesíteni.²⁰ Van olyan nézet is, amely szerint a 75. cikken

ján a Kúria is elismerte a kimentés lehetőségét a fedezeti vétel alapján történő kártérítési igény esetére, I. a Kúria Pfv.V.20.824/2012/6. sz. ítéletét.

¹⁷ Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a Ptk. 6:140. § (1) bekezdése szerinti érdekmúlásnak kellene fennállnia. A fedezeti szerződés szabályainak alkalmazásához bármilyen szerződésszegésre alapított felmondás vagy elállás megfelelő.

¹⁸ Az elállási, ill. felmondási jognyilatkozatnak értelemszerűen érvényesnek és hatályosnak kell lennie: HUBER, PETER: *Art. 75 CISG*, In: Krüger, Wolfgang – Westermann, Harm Peter (Hrsg.): *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 3 – Schuldrecht Besonderer Teil*. C.H.Beck, München, 2013. 2435. p., SAENGER, INGO: *CISG Art. 75*. In: Ferrari, Franco et al.: *Internationales Vertragsrecht*, C.H. Beck, München, 2011. Rdnr. 3.

¹⁹ JOHN GOTANDA: *Article 75*, In: Kröll, Stefan – Mistelis, Loukas – Viscasillas, Pilar Perales (eds.): *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*. München, C.H.Beck-Hart-Nomos, 2011, 1014. p., CISG Advisory Council: *Opinion No. 8: Calculation of Damages under CISG Articles 75 and 76*, 2.3.3. bek.

²⁰ SÁNDOR-VÉKÁS 2005, 448. p., GOTANDA 2011, 1014–1015. pp., STOLL, HANS – GRUBER, GEORG: *Article 75*, in Schlechtriem, Peter – Schwenger, Ingeborg (eds.): *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, C.H.Beck, München, 2005. 776. p.

alapuló kártérítési igény előterjesztése is felfogható elállásnak (ill. felmondásnak), mert ki-
fejezésre juttatja a jogosult azon elhatározását, hogy a szerződést meg kívánja szüntetni.²¹

A Ptk. 6:141. §-a szerint fedezeti szerződésen alapuló kártérítésnek a jogosult „elállása vagy felmondása esetén” (nem pedig ezt „követően”) van helye. A Ptk. tehát – nyelvtani értelmezés szerint – nem várja el a jogosulttól, hogy először tegye meg elállási vagy felmondási jognyilatkozatát, és csak utána kössön fedezeti szerződést. Nézetünk szerint semmi nem indokolja a törvény szövegétől történő eltérést: az elállást, ill. felmondást azért követeli meg a jogszabály, mert a fedezeti szerződés a megszegett szerződéssel elérni kívánt cél megvalósítására szolgál, ezért az eredeti szerződés teljesítése és a fedezeti szerződésen alapuló kártérítés kölcsönösen kizárják egymást. Elengedőnek tűnik ezért annak megkövetelése, hogy a jogosult tegye meg az elállásra, ill. felmondásra vonatkozó jognyilatkozatát, a nyilatkozattétel időpontja ebből a szempontból irreleváns.

II.1.2. Fedezeti szerződés lehetetlenülés, ill. a teljesítés megtagadása esetén

Kérdés, hogy alkalmazható-e a fedezeti szerződés szabálya akkor, ha a szerződés elállás vagy felmondás nélkül, de szerződésszegés következtében szűnik meg. Ilyen eset az a lehetetlenülés, amiért a kötelezett felelős [Ptk. 6:180. § (2)–(3) bekezdései], valamint a teljesítés megtagadása, ha a jogosult a lehetetlenné válás jogkövetkezményeinek alkalmazását választja (6:183. §). Egyetértünk *Vékás* álláspontjával, aki szerint ezekben az esetekben is alkalmazhatóak a fedezeti szerződés szabályai.²² Ezt a magunk részéről annyival egészítjük ki, hogy teljesítés megtagadása esetén a fedezeti szerződésen alapuló kárigény előterjesztése felfogható a lehetetlenülés jogkövetkezményei választásának.²³

II.2. Fedezeti szerződés megkötése

II.2.1. A szerződés „fedezeti” jellege

Magától értetődő, hogy mind a Bécsi Vételi Egyezmény 75. cikke, mind a Ptk. 6:141. §-a alkalmazásához szükséges a fedezeti szerződés megkötése. A fedezeti szerződés a szerződésszegéssel okozott hátrány reparálására szolgál, elsődleges szerepe az, hogy általa kielégítést nyerjen a szerződésszegő fél partnerének a teljesítéshez fűződő jogos érdeke.²⁴ A Ptk. éppen ezért a fedezeti szerződést „a szerződéssel elérni kívánt cél megvalósítására alkalmas

²¹ HUBER, PETER – MULLIS, ALASTAIR: *The CISG. A new textbook for students and practitioners*, Sellier, München, 2007, 284. p.

²² VÉKÁS 2014, 1531. p. Hasonlóan foglalt állást a korábbi Ptk. alapján a Kúria a Pfv.V.20.824/2012/6. sz. ítéletében, a Győri Ítéltábla Gf.II.20.424/2008/6.számú ítéletében, valamint a Fővárosi Bíróság 10.G.40.566/2008/61. sz. ítéletében.

²³ A Bécsi Vételi Egyezmény alapján hasonló következtetésre jut HUBER 2013, 2435. p. A Ptk. 6:183. §-a értelmében ha valamelyik fél a teljesítést jogos ok nélkül megtagadja, a másik fél választása szerint a késedelem vagy a szolgáltatás lehetetlenné válásának jogkövetkezményeit kell alkalmazni. Késedelem esetén követelhető a szerződés teljesítése (6:154. § (1) bek.), ami kizárja a fedezeti szerződésen alapuló kárszámítást. Ezért ha a jogosult fedezeti szerződés alapján kárigényt érvényesít, akkor ez azt jelenti, hogy a megszegett szerződés teljesítését már nem kívánja, vagyis a lehetetlenülés jogkövetkezményeinek – mindenekelőtt a kártérítésnek (6:180. § (2) bek.) – az alkalmazását választja.

²⁴ VÉKÁS 2014, 1531. p.

szerződés"-ként határozza meg. Ez a meghatározás egybecseng a Bécsi Vételi Egyezmény kommentárjaival, amelyek egyrészt azt a követelményt támasztják, hogy a fedezeti ügylet alkalmas legyen az eredeti szerződés által célzott érdek megvalósítására (*Erfüllungseignung*), másrészt mutasson kapcsolatot az eredeti szerződéssel (*Vertragsbezug*).²⁵ Nyilvánvalóan nem tekinthető fedezeti szerződésnek, ha a bérlő a bérbeadó szerződésszegésére tekintettel felmondja a bérleti szerződést, és helyette saját tulajdonú ingatlant vásárol.

II.2.2. A kártérítés alapjául szolgáló fedezeti szerződés kiválasztása több hasonló szerződés közül

A gyakorlatban sok esetben gondot okozhat annak eldöntése, hogy a jogosult kártérítési igényének alapjául szolgáló szerződés tekinthető-e fedezeti szerződésnek. Különösen akkor merül fel ez a kérdés, ha a jogosult azonos jellegű áruk folyamatos adásvételével foglalkozik (*rolling stock*). Ha például egy gyár több beszállítótól is napi szinten, nagy mennyiségben vásárol ugyanolyan alkatrészt, akkor az egyik beszállító szerződésszegése esetén nehéz eldönteni, hogy a többi beszállítóval kötött számtalan szerződés közül melyik tekinthető fedezeti ügyletnek. Visszaélésekre adhat lehetőséget, ha a jogosult a legmagasabb árú beszerzést veszi a kártérítés alapjául, jöllehet a szerződésszegés folytán kiesett mennyiséget ténylegesen másik, alacsonyabb árú vétellel pótolta.²⁶ Ennek megakadályozására született a „*first purchase after avoidance rule*”, amely szerint az elállást, ill. felmondást követő első ügyletet kell fedezeti ügyletnek tekinteni.²⁷ Bár ez a szabály sem nyújthat tökéletes megoldást minden egyes ügyben, kiindulópontként a Ptk. alkalmazása során is elfogadhatónak tűnik. Ha azonban bizonyítható, hogy a jogosult valamely más szerződése szorosabb kapcsolatot mutat a megszegett szerződéssel, akkor ez utóbbit kell fedezeti ügyletnek tekinteni. Mindenesetre a fedezeti ügylet megkötése tekintetében a bizonyítási teher a jogosulton van (lásd részletesen a IV. pontban), ezért jogosult számára előnyös lehet, ha a fedezeti szerződés megkötéséről előre tájékoztatja a kötelezettet, mert ilyenkor a kötelezett utólag nehezebben vitathatja az adott ügylet fedezeti jellegét.²⁸

II.3. Ésszerű módon és időben történő megkötés

II.3.1. Eltérő megközelítés a Bécsi Vételi Egyezmény és a Ptk. alapján

A Bécsi Vételi Egyezmény 75. cikke kifejezetten megköveteli, hogy a jogosult a fedezeti ügyletet „*ésszerű módon és ésszerű időn belül*” kösse meg. A Ptk. 6:141. §-a ilyen követelményt nem támaszt, azonban a fedezeti szerződés ésszerűtlen módon vagy időben történő megkötése a jogosult kárenyhítési kötelezettségének megszegéseként ér-

²⁵ HUBER 2013, 2435. p., STOLL-GRUBER 2005, 774. p.

²⁶ HUBER 2013, 2436. p.

²⁷ HUBER-MULLIS 2007, 285. p., GOTANDA 2011, 1015. p.

²⁸ HUBER-MULLIS 2007, 285. o GOTANDA 2011, 1015. p., STOLL-GRUBER 2005, 775. p.

tékelhető [6:144. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 6:525. § (1) bekezdése].²⁹ A két eltérő megközelítésnek gyakorlati következményei vannak: a Bécsi Vételi Egyezmény alapján ésszerűtlen módon vagy időben kötött fedezeti szerződés esetében a 75. cikk – az uralkodó álláspont szerint – egyáltalán nem alkalmazható, hanem a jogosult csak az általános szabályok szerint (74. cikk) vagy a piaci ár szabály (76. cikk) alapján követelhet kártérítést.³⁰ A Ptk. ezzel szemben nem zárja ki, hogy a jogosult ilyen fedezeti szerződés alapján érvényesítsen kártérítési igényt, azonban a károsult önhibájára tekintettel ilyenkor kármegosztásnak van helye. A Ptk. 6:525. § (2) bekezdése értelmében a károkozó és a károsult között a kárt magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában, ha pedig ez sem állapítható meg, egyenlő arányban kell megosztani. A kármegosztásnál álláspontunk szerint abból kell kiindulni, hogy a jogosulttól milyen tartalmú fedezeti szerződés kötése lett volna elvárható. Kártérítésként akkora összeg megítélése indokolt, amekkora kár a jogosultat akkor érte volna, ha kárenyhítési kötelezettségének eleget tesz. Ez a megközelítés összhangban van a korábbi Ptk. bírói gyakorlatával (BH 2004. 191.), továbbá fedezeti vétel esetén levezethető abból a szabályból is, miszerint csak a kár kiküszöböléséhez szükséges (ésszerű és indokolt) költségek érvényesíthetők kárként.³¹

Az eltérő dogmatikai megoldások ellenére a Bécsi Vételi Egyezmény által elvárt ésszerű mód és idő valójában megfeleltethető a Ptk. szerinti kárenyhítési kötelezettségnek, ezért a Bécsi Vételi Egyezmény vonatkozó gyakorlata a Ptk. alkalmazása során is figyelembe vehető.

II.3.2 A jogosulttól elvárható magatartás

Ebben a körben azt kell a bíróságnak vizsgálnia, hogy megfelelő, azaz az adott helyzetben általában elvárható legkedvezőbb ellenérték mellett került-e sor a fedezeti ügylet megkötésére.³² Más szóval: egy ésszerűen eljáró üzletember azonos módon és időben megkötötte-e volna a fedezeti szerződést.³³ A Bécsi Vételi Egyezmény kommentárjai hangsúlyozzák, hogy a jogosult nem köteles részletes piackutatást végezni a fedezeti szerződés megkötése előtt, ezért önmagában az a tény, hogy a fedezeti szerződést nem az objektíve elérhető legkedvezőbb áron kötötte, nem feltétlenül róható a terhére.³⁴ Az sem elvárás, hogy a fedezeti szerződés feltételei teljes mértékben megegyezzenek az eredeti

²⁹ CSÉCSY ANDREA: *A szerződésszegés*. In: OSZTOVITS ANDRÁS (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja*. III. kötet. Opten, Budapest, 2014. 346–347. pp.

³⁰ GOTANDA 2011, 1020–1021. p., HUBER 2013, 2437. p., SAENGER 2011, Rdnr. 5., CISG Advisory Council: Opinion No. 8: Calculation of Damages under CISG Articles 75 and 76. 2.4.4. bek., SZABÓ 2014, 175. p. A kisebbségi álláspont szerint a kártérítést az alapján kell kiszámítani, hogy ésszerű fedezeti szerződés esetében mekkora lett volna a kár, I. STOLL–GRUBER 2005, 778. p.

³¹ A korábbi Ptk. 355. § (4) bekezdése, ill. az új Ptk. 6:522. § (2) bek. c) pontja.

³² VÉKÁS 2014, 1532. p.

³³ HUBER–MULLIS 2007, 286. p., SÁNDOR–VÉKÁS 2005, 448. p., HUBER 2013, 2437. p.

³⁴ HUBER–MULLIS 2007, 286. p., HUBER 2013, 2437. p., SZABÓ 2014, 174. p. Fuglinszky Ádám hívta fel a figyelmemet arra, hogy itt tulajdonképpen a PK 36. sz. állásfoglalásban szereplő azon szempont érvényesül, hogy a károkozótól (kötelezettől) nagyobb mértékben lehet elvárni, hogy felismerje a kár bekövetkezésének lehetőségét, mint a károsultól (jogosulttól) a károsodás veszélyének a felismerését. A károkozás rendszert váratlanul éri a károsultat, ezért nem róható a terhére, ha a kár megelőzésének, elhárításának nem a legmegfelelőbb módját választja.

szerződéssel.³⁵ A jogosultnak törekednie kell azonban arra, hogy a megszegett szerződéssel lehetőség szerint egyező feltételekkel kössön fedezeti szerződést, ezzel csökkentve a kárát.³⁶

Az ellenérték megfelelőségének vizsgálatánál fontos szempont lehet a fedezeti ügyletkötés időpontjának megválasztása,³⁷ ugyanis ha az adott dolog vagy szolgáltatás ára szezonálisan változik, akkor a fedezeti ügylet megfelelő időben történő megkötése esetén a kár mértéke jelentősen csökkenhet. A késedelmesen kötött fedezeti szerződésre a magyar bírói gyakorlatban is találni példát. A BH 2004. 191. sz. ügyben a felperes kukoricát vásárolt az alperestől, azonban az alperes a szerződés szerinti 4000 tonna helyett – saját beszállítójának szerződésszegése következtében – csak kb. 2000 tonnát szállított le. A felperes 1996. április 23-án szerzett tudomást a szerződés részbeni meghiúsulásáról, majd 1996. júniusában fedezeti vételeket eszközölt. A bíróság szerint a fedezeti szerződések már 1996. májusában meg kellett volna kötni, ezért a kárszámításnál a májusi (alacsonyabb) árszintet vette alapul. Egy másik, búza adásvételével kapcsolatos ügyben szintén az volt a kérdés, hogy a jogosult megfelelő időpontban kötötte-e meg a fedezeti szerződést. A konkrét ügyben a kötelezett 2007. július 26-án tagadta meg a teljesítést, ezt követően felek tárgyalásokat folytattak, amelyek 2007. augusztus 13-án zártak le, majd a jogosult 2007. szeptember 26-án kötött fedezeti adásvételi szerződéseket, az eredeti szerződésnél lényegesen kedvezőtlenebb feltételekkel. Az ügyben eljáró Győri Ítélőtábla elfogadta a jogosult érvelését, miszerint a búza árának jelentős áremelkedése miatt a termelők az eladással kívártak, ezért hosszabb idő volt szükséges a kiesett búzamennyiség pótlására.³⁸

III. A fedezeti szerződésen alapuló kártérítés mértéke

III.1. A kártérítés számítási módja

Alapvetően azonos módon számítandó a fedezeti szerződésből eredő kár a Bécsi Vételi Egyezmény és a Ptk. szerint. Mindenekelőtt megtérítendő kár az eredeti (megszegett) szerződésben és a fedezeti szerződésben foglalt ellenérték különbsége. Kárról értelemszerűen csak akkor van szó, ha a fedezeti ügyletben foglalt ellenérték a jogosultra nézve kedvezőtlenebb, mint az eredeti szerződésben foglalt ellenérték (pl. eladó olcsóbban ad el, vevő drágábban vásárol).³⁹ A Bécsi Vételi Egyezmény bírói gyakorlata alapján ez a kártérítés a fedezeti szerződésben kikötött pénznemben jár.⁴⁰ Az Egyezmény kommentárjai szerint a fedezeti szerződést elegendő megkötni, nem szükséges annak teljesedésbe mennie.⁴¹ Ez a megközelítés visszaélésekre adhat lehetőséget, ugyanis ténylegesen nem teljesített (később felbontott, esetleg egyenesen színlelt) szerződés alapján is lehe-

³⁵ SÁNDOR–VÉKÁS 2005, 449. p., SZABÓ 2014, 174. p., GOTANDA 2011, 1017. p., CISG Advisory Council: Opinion No. 8: Calculation of Damages under CISG Articles 75 and 76. 2.3.1 bek.

³⁶ STOLL–GRUBER 2005, 776. p.

³⁷ VÉKÁS 2014, 1532. p.

³⁸ Győri Ítélőtábla Gf.II.20.424/2008/6. számú ítélete.

³⁹ SÁNDOR–VÉKÁS 2005, 446. p.

⁴⁰ HUBER–MULLIS 2007, 287. p., SÁNDOR–VÉKÁS 2005, 449. p.

⁴¹ SÁNDOR–VÉKÁS 2005, 448. p., HUBER 2013, 2435. p.

tőséget ad a kártérítési igény érvényesítésére. A késedelmi kamatot sem indokolt a fedezeti szerződés megkötésének időpontjától megítélni, mert a kár nem ekkor következik be.⁴² A Ptk. alkalmazása során ezért helyesebbnek tűnik, ha a bíróság csak ténylegesen teljesített fedezeti szerződés alapján ítélt meg kártérítést.

III.2. Alkalmazható-e az előreláthatósági korlát?

A Bécsi Vételi Egyezmény 74. cikke – a kártérítési felelősség általános szabálya – szerint a kártérítés nem haladhatja meg azt a veszteséget, amelyet a szerződésszegő fél a szerződés megkötésének időpontjában előre látott vagy amelyet előre kellett látnia azon tények és körülmények alapján, amelyekről mint a szerződésszegés lehetséges következményeiről az említett időpontban tudott vagy tudnia kellett. A Bécsi Vételi Egyezmény kommentárjaiban vitatott kérdés, hogy ez az előreláthatósági korlát alkalmazható-e a fedezeti szerződésre. Vagyis hivatkozhat-e a kötelezett arra, hogy a fedezeti szerződésből eredő kár, vagy annak egy része nem volt előrelátható. Az uralkodó álláspont szerint az előreláthatósági elv nem érvényesül a fedezeti szerződésből eredő károk esetében.⁴³ A magunk részéről azzal az állásponttal értünk egyet, miszerint kivételes, egészen rendkívüli piaci áralakulás előre látása a fedezeti ügylettel kapcsolatban sem várható el,⁴⁴ vagyis az előreláthatósági elv kivételes esetekben alkalmazható.

A kérdés a Ptk. alkalmazása körében is felmerül. A 6:141. § kifejezetten akként fogalmaz, hogy a jogosult „a kártérítés szabályai szerint” követelhet kártérítést fedezeti szerződés alapján. A kártérítés szabályai szerint a szolgáltatás tárgyában keletkezett kár (tapadó kár) teljes egészében megtérítendő [6:143. § (1) bek.], viszont a szerződésszegés következményeként a jogosult vagyonában keletkezett egyéb károkat és az elmaradt vagyoni előnyt olyan mértékben kell megtéríteni, amilyen mértékben a jogosult bizonyítja, hogy a kár mint a szerződésszegés lehetséges következménye a szerződés megkötésének időpontjában előre látható volt [6:143. § (2) bek.]. A kérdés tehát akként merül fel, hogy a fedezeti szerződésből eredő kár a szolgáltatás tárgyában keletkezett kárnak („tapadó kárnak”), vagy következménykárnak, ill. elmaradt vagyoni előnynek tekintendő-e. Vékás szerint ezek a károk a szolgáltatás tárgyában keletkezett kárnak (tényleges kárnak) minősülnek, és ezért teljes egészében megtérítendők.⁴⁵ Ugyanerre az eredményre jut Fuglinszky, aki ezt azzal egészíti ki, hogy a Ptk. 6:141. § speciális szabály az

⁴² A késedelmi kamat szempontjából a kiindulási pont a fedezeti szerződés teljesítésének időpontja. Fedezeti vétel esetében a késedelmi kamat a magasabb ellenérték kifizetésének napjától jár, mert a kár abból ered, hogy a jogosult magasabb vételárat kényszerült fizetni. Fedezeti eladás esetében késedelmi kamat jár az eredetileg kikötött teljes vételárra az eredeti teljesítési határidőtől a fedezeti szerződés teljesítéséig, ez utóbbi időponttól pedig csak a kieső vételár részre jár a kamat. Természetesen a további károk esedékessége eltérhet a fenti időpontoktól.

⁴³ HUBER–MULLIS 2007, 283. p., HUBER 2013, 2437–2438. p., SZABÓ 2014, 173. p.

⁴⁴ SÁNDOR–VÉKÁS 2005, 446. p., STOLL–GRUBER 2005, 777. p.

⁴⁵ VÉKÁS 2014, 1532. p., hasonlóan: CSÉCSY 2014, 346. p., valamint CSÖNDES MÓNKA: *Előrelátható károk? Az előreláthatósági korlát hatása szerződésszegési kártérítési jogunkra* (kézirat – PhD értekezés). Budapest, 2014, 185. p. A Szakértői Javaslat 5:123. § (3) bekezdése még kifejezetten kimondta, hogy a fedezeti szerződés és a piaci ár szabály esetén a károsultnak nem kell bizonyítania, hogy a kár a szerződés megkötésének időpontjában előrelátható volt.

előreláthatósági elvet kimondó 6:143. § (2) bekezdéséhez képest, és ekként a fedezeti eladás és vétel is mentes az előreláthatóság vizsgálata alól.⁴⁶ Ezzel az állásponttal szemben felvethető, hogy fedezeti eladás esetében a jogosult kára abból ered, hogy a befolyó vételár nem éri el az eredeti (megszegett) szerződésben kikötött vételárat. Ez alapján inkább azt lehet mondani, hogy a fedezeti eladásból eredő kár elmaradt vagyoni előny, amelyre az előreláthatósági korlát vonatkozik. Fedezeti vétel (megrendelés) esetében a kár abból ered, hogy a jogosult a fedezeti szerződés alapján magasabb ellenértéket kénytelen fizetni, mint az eredeti (megszegett) szerződés alapján. Itt tehát egy olyan többletköltségről van szó, amely a jogosult vagyonában bekövetkezett egyéb kárnak minősül, és amelyre ezért az előreláthatósági korlát alkalmazandó. Ez utóbbi gondolatmenet igaz a fedezeti szerződés megkötéséből eredő költségekre is.

Mindezek alapján álláspontunk szerint a fedezeti szerződésből eredő kár nem tapadó kár, ezért ebben az esetben is irányadó az előreláthatósági korlát. Ettől függetlenül helyes abból kiindulni, hogy a fedezeti szerződés megkötésével a szerződésszegő kötelezettnek általában számolnia kell, ezért az ilyen károk az esetek túlnyomó részében bizonyosan előreláthatóak. Nem szükséges tehát megkövetelni, hogy a jogosult e károk előreláthatóságát bizonyítsa, az előreláthatóság vélelmezhető. Azokban a kivételes esetekben pedig, amikor előre nem látható piaci változások miatt a jogosult csak rendkívül előnytelen fedezeti szerződést tud kötni, az ebből eredő többletkárokat maga köteles viselni. A Ptk. kodifikációja során számos, súlyos érvet hoztak fel az előreláthatósági korlát mellett, amely a szerződéses kockázatok elosztásának kulcsfontosságú eszköze és a szigorú, objektív kontraktuális felelősség szükség-szerű korlátja.⁴⁷ A magunk részéről nem látunk olyan jogpolitikai érvet, amely miatt a fedezeti szerződés esetében mellőzni kellene az előreláthatósági elv alkalmazását. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy míg a Bécsi Vételi Egyezmény adásvételi szerződéseket szabályoz, amelyeket a felek jellemzően rövid időn belül teljesítenek, addig a Ptk. fedezeti szerződésre vonatkozó szabálya alkalmazható tartós, akár sok évre kötött szerződések esetén is. Az előreláthatóság kockázattelepítő szerepe a Ptk. alapján tehát erőteljesebben jelentkezik, ezért is indokolt az elv alkalmazása fedezeti szerződésen alapuló kártérítés esetén.

Az viszont biztosan nem lehet vita tárgya, hogy szándékos szerződésszegés esetén a jogosult teljes kárát meg kell téríteni, ezért ilyenkor az előreláthatósági korlát fedezeti szerződésen alapuló kártérítés esetében sem alkalmazható (6:143. § (3) bek.). Ilyen szándékos szerződésszegés lehet például a teljesítés megtagadása.

III.3. További károk

A Bécsi Vételi Egyezmény 75. cikke lehetővé teszi a jogosult számára, hogy a fedezeti szerződésből eredő kárán túl valamennyi egyéb kára megtérítését követelje. Ilyen további kár lehet a fedezeti szerződés megkötéséből eredő kár (szerződéskötési költségek), szállítási többletköltségek, raktározási költségek, a fedezeti szerződés tárgyának megvizsgálásával kapcsolatos költségek, sikertelen fedezeti szerződés megkötésére irá-

⁴⁶ FUGLINSZKY ÁDÁM: *Kártérítési jog*. HVG Orac, Budapest, 2015, p. 165–166. pp., 737.

⁴⁷ VÉKÁS LAJOS: *Előreláthatósági klauzula szerződésszegésből eredő igényekből*. Magyar Jog, 2002/9. 513–526. pp.

nyuló költségek (pl. tenderen való részvétel költségei), a fedezeti szerződés teljesítéséig bekövetkező árfolyammozgásból eredő károk stb.⁴⁸

Vitatott kérdés, hogy a jogosult követelhet-e kártérítést elmaradt haszon címen. A többségi álláspont szerint a fedezeti szerződésnek éppen az a célja, hogy a jogosult szert tegyen az eredeti szerződés alapján várt haszonra, ezért az eredeti és a fedezeti szerződés ellenértéke közti különbséget felül elmaradt haszon címen nem jogosult kártérítésre.⁴⁹ Eltérő megítélés alá eshet azonban az az eset, amikor a jogosult a felmondott szerződés miatt elesik valamilyen, vásárolt (megrendelt) mennyiségen alapuló árkedvezménytől. Ilyenkor az elveszett árkedvezményből eredő kár a fedezeti szerződésből eredő káron felül megtéríthető.⁵⁰ Ugyancsak megtéríthető lehet az abból eredő többletkár, hogy a jogosult a fedezeti szerződés megkötése miatt elesik egy további ügylet megkötésétől.⁵¹ Végül *Fuglinszky Ádám* hívta fel a figyelmet arra a lehetséges esetre, amikor a jogosult a fedezeti vételt eszközöl, de így is csak késedelmesen tud teljesíteni a saját szerződő partnere felé, és ezért ez utóbbi felmondja a közöttük fennálló, tartós keretszerződést. A jogosultnak az ebből eredő kára (elmaradt haszna) az előreláthatóság keretei között (lásd részletesen a III.2 pontban) – a fedezeti szerződésből eredő káron felül – megtérítendő.

A Ptk. kifejezetten megtérítendő kárként említi a fedezeti szerződés megkötéséből eredő költségeket, viszont további károk megtérítéséről nem rendelkezik. Ettől függetlenül álláspontunk szerint a törvényből levezethető, hogy a fedezeti szerződésből eredő károkon kívül, a 6:141. § alapján meg nem térülő károk tekintetében is követelhető kártérítés, értelemszerűen a kárszerzés tilalmának figyelembevételével. Más szóval: a károsult a kártérítés folytán nem kerülhet kedvezőbb helyzetbe, mintha a kötelezett szerződésszerűen teljesített volna.

IV. Bizonyítási teher

A bizonyítási teher hasonlóan alakul a Bécsi Vételi Egyezmény és a Ptk. alapján. Ha a jogosult fedezeti szerződés alapján kíván kártérítési igényt érvényesíteni, őt terheli annak bizonyítása, hogy az eredeti (megszegett) szerződésnél kedvezőtlenebb fedezeti szerződést kötött. A fedezeti szerződés tényleges teljesítését a Bécsi Vételi Egyezmény kommentárjai szerint a jogosultnak nem kell bizonyítania, a Ptk. alkalmazása során azonban helyesebbnek tűnik megkövetelni a teljesítés bizonyítását (lásd részletesen a fenti III.1 pontban). A Bécsi Vételi Egyezmény alapján azt is bizonyítania kell, hogy a fedezeti szerződés megkötésére ésszerű módon és időben került sor.⁵² A Ptk. alapján ezzel szemben a kötelezettet terheli annak bizonyítása, hogy a jogosult megszegte kárenyhítési kötelezettségét, azáltal, hogy ésszerűtlen módon vagy időben kötötte a fedezeti szerződést.

⁴⁸ HUBER–MULLIS 2007, 287. p., GOTANDA 2011, 1019. p., STOLL–GRUBER 2005, 778–779. pp., CISG Advisory Council: Opinion No. 8: Calculation of Damages under CISG Articles 75 and 76. 3.1 bek., SZABÓ 2014, 175. p.

⁴⁹ GOTANDA 2011, 1021. p., CISG Advisory Council: Opinion No. 8: Calculation of Damages under CISG Articles 75 and 76. 1.3.1 bek.

⁵⁰ HUBER–MULLIS 2007, 287. p.

⁵¹ SAENGER 2011, Rdnr. 7.

⁵² SÁNDOR–VÉKÁS 2005, 449. p., STOLL–GRUBER 2005, 777. p.

MIKLÓS BORONKAY

CERTAIN QUESTIONS CONCERNING THE CALCULATION OF
LOSS BASED ON SUBSTITUTE TRANSACTIONS

(Summary)

The new Hungarian Civil Code (Act V of 2013) (HCC) contains a special rule for the calculation of loss based on substitute transactions. The aim of my paper is to analyse this method of loss calculation based on the commentaries and the case law related to the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (Vienna, 1980) (CISG). The first part of the paper presents the rules of substitute transactions in the international sales and contract law instruments (ULIS, CISG, UNIDROIT Principles, PECL, DCFR) as well as the relevant practice used by Hungarian courts before the entry into force of the HCC. The second part of the study analyses some of the main questions about how the new HCC rule on substitute transactions should be applied. In attempting to answer these questions I rely on the practice of the CISG, as the HCC contains a rule which is similar to Art. 75 of the CISG (even though there are certain differences which I analyse specifically). The HCC requires the creditor to terminate the contract with the debtor in order to have a damages claim based on a substitute transaction. I argue that, contrary to the CISG, it is not necessary that the creditor first terminates the contract before concluding the substitute transaction and that, instead, the termination may follow the substitute transaction. I also argue that the creditor may claim damages based on a substitute transaction in certain cases even without terminating the original contract (e.g. if the debtor refuses performance). In the case of rolling stock situations (where the creditor concludes a number of similar contracts on a regular basis), I believe that the 'first purchase after avoidance rule' may be applied as a starting point. The HCC, unlike the CISG, does not expressly require the creditor to conclude the substitute transaction in a reasonable manner or within a reasonable time. However, such a requirement follows on from the creditor's general duty to avoid and/or mitigate its own losses. The consequence of the breach of this obligation is not that the creditor loses its right to calculate its losses based on the substitute transaction (the solution adopted by most commentators of the CISG), but rather that the damages have to be reduced by the amount the creditor could and should have mitigated its losses by. I also deal with the question of whether the foreseeability rule is applicable to the damages based on a substitute transaction. Contrary to most Hungarian authors I argue that it is. Finally, I also argue that, contrary to the CISG's commentators, it is not sufficient for the creditor to prove that it entered into the substitute transaction; it also has to prove performance under the substitute transaction.